

Pháp môn Tá»nh Á»á»™ tá»jì Viá»†t Nam

Á»ng gÁ»p cá»§a ThÁ»ch NguyÁ»n Hiá»•n
22/02/2017

Pháp môn TĒnh ù tị ViÇt
Nam

* Thích Nguyên HiÁn

Nhĩ vŰi ph-t tí tu TĒnh ù tị ViÇt Nam hiÇn nay, ngoài chính h_jnh niÇm Ph-t v«n có thÁ kiem tu ThiÁn quán và trì chú nh° những ph°ing pháp trã giúp cho viÇc niÇm Ph-t °ác kiên Ēnh. Không nên quá câu chÿp, nh°ng v«n dành những thÝi gian nhÿt Ēnh cho viÇc x°ng danh niÇm Ph-t. Sám hÑi, IÁ Ph-t cing là những trã duyên rÿt c§n thiçt. Ngoài ra c§n phÿi tu bÑ thí cúng d°Ýng, tñ lã lãi tha, thñc hiÇn trñn v'n Té ho±ng thÇ nguyÇn cça jì thëa.

I. BÑi c£nh TĒnh ù tông ViÇt Nam

Nói çn IĒch sí Ph-t giáo ViÇt Nam, h§u hçt

ng°Ýi ta ngh) ngay çn ThiÁn tông. G§n nh° ch°ng có mùt sí liÇu nào nói vÁ TĒnh ù. ViÇt Nam Ph-t giáo sí l°ác cça TT.Thích M-t ThÁ không há nói çn TĒnh ù. BŰ ViÇt Nam Ph-t giáo sí lu-n cça NguyÁn Lang dày çn h_jn 1000 trang, trong ó chÉ có ch°a §y hai trang nói vÁ ðnh h°ßng TĒnh ù giáo Ni vŰi phái ThiÁn Vô Ngõn Thông và mùt vài nh-n Ēnh §y tính chç quan.

Chính giáo s° NguyÁn Lang viçt: Sĩ phÑi hãp giã ThiÁn

và TĒnh ù sau này s½ trß nên quan trñg trong jò Ph-t tị ViÇt Nam (ViÇt Nam Ph-t giáo sí lu-n, q.1, tr.204). Câu kçt hai trang nói vÁ TĒnh ù ÿy bĒ bĒ lĩng.

Ch°ng ai biçt nó quan trñg nh° thç nào? Pháp môn TĒnh ù °ác truyÁn vào ViÇt Nam vào thÝi gian nào? Có sĩ truyÁn thëa không? Ph°ing pháp hành trì cing nh° sĩ chéng nghiÇm cça nó ra sao không há °ác nh_c çn. ây chÉ là sĩ khan hiçm tài liÇu vÑn chÉ dñn c n b£n vào ThiÁn UyÁn T-p Anh Á viçt sí hay ó là thiên kiçn cça ng°Ýi viçt sí bĒ óng khung bßi ThiÁn híc?

Rÿt may là trong bŰ IĒch sí Ph-t giáo ViÇt Nam cça híc

giĒ Lê M_jnh Thát, dù không dành mùt ch°ing nào nói vÁ TĒnh ù, nh°ng vŰi thái ù khách quan phân tích sĩ kiÇn qua các thÝi jì, ph§n nào giúp cho ta l°ãm l-t °ác vài yçu tñ Á tìm mÑi liên hç cça TĒnh ù giáo trong IĒch sí phát triÁn Ph-t giáo tị ViÇt Nam.

Có l§n ng°Ýi viçt °ác lên Ēnh núi Yên Tí quê h°ing cça

ThiÁn phái Trúc Lâm. TĒ Ēnh chùa Óng i xuÑng núi trong mùt sŰm §y s°ing, tôi ã chéng kiçn c£nh niÇm Ph-t A Di ã vang c£ núi cça hàng ngàn tín Ó lác tác lên núi tĒ êm khuya. Cái c£nh mà mùt thi nhân tiÁn chiçn tēng mô t£:

G-y trúc đ_t bà già tóc b_jc

L§n l§n tràng h_jt miÇng Nam Mô

(Anh Th_j)

Không phÿi chÉ có bà già tóc b_jc, già tr» IŰn bé l§n

l°at lên núi, vĒ i vĒa niÇm, mxi b°Űc chân ch_jm vào tēng thŰ rÁ °Ýng Tùng là miÇng nß mùt câu A Di ã Ph-t ngân dài. NguyÁn Nh°ác Pháp trong bài th_j Em i chùa H°ing nŌi tiçng cing không quên nh_c çn câu Nam Mô A Di ã vÑn ã thành chi tiçt không thÁ thiçu. NgŌi tr°Űc sân chùa Hoa Yên, tôi tñ hĩ: Giáo lý TĒnh

ù A Di ã ã thĒnh hành tị quê h°ing ThiÁn phái Trúc Lâm tñ bao giÝ mà sâu -m

çn nh° v-y? H°n không phÿi chÉ mũi vài chác n m mà phŌ c-p nh° thç. Bßi chính

Giáo s° NguyÁn Lang ã tēng nh-n Ēnh: Sĩ có m-t cça giáo lý TĒnh ù ß ViÇt Nam °ác ánh đÿu ch-m l_m là vào kho£ng giã thç kç XI (S d, tr.202).

Thñc ra, t° t°ßng TĒnh ù xuÿt hiÇn ß ViÇt Nam có thÁ tr°Űc

c£ Trung Quñc. Trong thÝi jì Ph-t giáo quyÁn n ng tr°Űc thÝi Hai Bà Tr°ng (n m 43), chúng ta ã thÿy ph£ng phÿt t° t°ßng TĒnh ù thÁ hiÇn qua hình £nh vĒ Ph-t khác vŰi éc Ph-t IĒch sí. çn Mâu Tí, Lý ho-c lu-n (kho£ng cuÑi thç kç II Tây IĒch), khái niÇm NiÇm Ph-t ã °ác nh_c çn nh° mùt công phu tu hành. Giai o_jn hình thành Lác ù T-p kinh và Cñu T_jp Thí Dã kinh, theo híc giĒ Lê M_jnh Thát là

trong những n m 138 trã i. Ông vi: iẤm cŞn l°u ý là truyÁn 60 (cça Cñu Tj p
Thí Dã kinh NV) là v n b£n Şu tiên hiÇn biçt nh̄c tUi danh hiÇu éc Ph-t A Di
à trong IẾch sí Ph-t giáo n°Úc ta. Tín ng°áng A Di à tē ó xuýt hiÇn khá sŰm
và çn kho£ng n m 450 ã chiçm l)nh °ác mÚt vĒ thç trÍng yçu ß Trung tâm Tiên
Sj n... (Lê Mjnh Thát, LẾch sí Ph-t giáo ViÇt Nam, t-p 1, NXB Thu-n Hóa, tr.109).
Nh° v-y, ß Şu thç k÷ thé V Tây IẾch, Kinh Vô L°ång Thí
và Quán Vô L°ång Thí cing ã thĒnh hành ß Giao ChÉ. NUi dung cça sáu lá th° và
cái chçt cça àm Ho±ng do sí gia Lê Mjnh Thát phân tích cho ta mÚt nh-n Ēnh rõ
ràng vÁ sñ phát triÁn cça TĒnh Ù giáo ViÇt Nam thÝi kó Şu (1). Tr°Úc khi ThiÁn
pháp cça Tó Ni a L°u Chi truyÁn çn Tiên Sj n qua Pháp HiÁn ß ó, àm Ho±ng ã
xiÁn d°jng TĒnh Ù giáo mjnh m½ qua viÇc tăng Kinh Vô L°ång Thí và Kinh Th-p Lác
Quán, lòng thÁ vÁ An d°áng quNc. Trên cj sß sí liÇu có °ác, ta có thÁ tjm xem
àam Ho±ng nh° Sj tŒ cça TĒnh Ù tông ViÇt Nam (?). Rýt tiçc sau ó ta không có
mÚt chi tiçt liên hÇ nào nói vÁ sñ truyÁn thĒa. Nh°ng sñ th-ng thç cça sáu lá
th° cùng £nh h°ßng cái chçt cça àm Ho±ng, ch̄c ch̄n t° t°ßng TĒnh Ù A Di à s½
còn phát triÁn sáu rŰng song song vUi ThiÁn phái Tó Ni a L°u Chi.

çn thç k÷ XI, chính xác là vào n m 1057, mÚt lang t°Űng
cça vua Lý Thánh Tông ã chjm kh̄c mÚt pho t°ång Ph-t A Di à b±ng á cao 2,5m
tj núi Lj n Kha, huyÇn Tiên Du, tĒnh B̄c Ninh. T°ång này hiÇn v«n còn thÝ ß
chùa Ph-t Tích, B̄c Ninh, bia á cça chùa có nói vÁ chuyÇn này. ây có thÁ là
t°ång Ph-t A Di à b±ng á lŰn nhýt ß ViÇt Nam. ThiÁn s° Không LŰ (?-1119) thuÙc
Ýi thé 9 dòng Vô Ngôn Thông cing tĒng sang nhà TŰng xin Ông vÁ úc Té khí,
trong ó có mÚt t°ång Ph-t A Di à thÝ tj chùa Quónh Lâm.

Trong An Nam Té khí chÉ có mÚt pho t°ång Ph-t, ó là
t°ång Ph-t A Di à do mÚt thiÁn s° úc tjo, iÁu ó chéng tí tín ng°áng Di à
không thua kém ThiÁn tông. Sau Không LŰ là TĒnh Lñc (1112 - 1175) Ýi thé 10
dòng Vô Ngôn Thông, ng°Ýi ã ÷c °ác pháp NiÇm Ph-t Tam muUi. S° dÿj: Các
ng°j! Týt c£ các ng°Ýi hlc jo lÿy tâm siêng n ng cúng d°Ýng Ph-t, không gì
khác hjn chÉ cŞu dĒt °ác các nghiÇp ác. Tâm miÇng niÇm tăng, tin hiÁu nghe nh-n,
ß chx v-ng v» yên l-ng, gŞn thiÇn trí thĒc. Nói ra Ýi hòa nhã, nói ph£i thÝi
úng lúc, trong tâm không khiçp nh°ác... LiÁu jt ngh)a lý, xa lia ngu mê, an
trả chx bÿt Űng. Quán tÿt c£ pháp vô th°Ýng vô ngã, vô tác vô vi (ThiÁn s° ViÇt
Nam,

Thích Thanh TĒ, tr.143). Nh° v-y TĒnh Lñc là mÚt thiÁn s° nhÝ công phu niÇm Ph-t
mà hoàn thành °ác ThiÁn Ēnh. ây là sñ phŰi hãp giia ThiÁn và TĒnh Ù cça ThiÁn
phái Vô Ngôn Thông mà nguŒn gNc cça nó có thÁ xuýt phát tĒ V)nh Minh Diên Thí ß
Trung QuNc.

Chúng ta không biçt °ác Kinh iÁn TĒnh Ù giáo thÝi kó
này nh° thç nào (2). Nh°ng çn Ýi TrŞn, qua tác ph©m Khóa H° Lác cça TrŞn Thái
Tông (1218 - 1277), t° t°ßng vÁ niÇm Ph-t ã chín muŒi çn Ù ta có c£m t°ßng
pháp môn NiÇm Ph-t ã hoàn bĒ nh° mÚt tông phái chính yçu cça ViÇt Nam song
song vUi ThiÁn pháp.

Trong Khóa H° Lác, ngoài những chç Á c n b£n nh°
khuyên phát tâm BŒ Á, lu-n vÁ s̄c thân và các bài v n r n giĩ ngj GiUi..., tác
ph©m còn có hai bài lu-n vÁ NiÇm Ph-t và Tía ThiÁn. Bài bàn vÁ niÇm Ph-t tuy ng'n
gín nh°ng súc tích, bao quát toàn bŰ giáo ngh)a Tam thĒa, phân tích Şy ç pháp
môn dành cho th°ång trung hj trí. Không rõ vĒ vua Şu tiên Ýi nhà TrŞn ã °ác
thí giáo tĒ âu mà l)j có kiçn gi£i vÁ TĒnh Ù sâu s̄c nh° thç. Sau khi phân
tích ngh)a NiÇm Ph-t dành cho ba hjng c n trí, TrŞn Thái Tông viçt: Ba hjng ng°Ýi
trên, tuy nông sâu khác nhau, nh°ng tUi chx sß ÷c là mÚt. Song lNi tu theo th°ång
trí, nói thÝi dÁ, nh°ng làm l)j khó (...). LŰi tu theo hj trí, lÿy niÇm Ph-t
làm nÿc thang, chú ý ß thiÇn duyên, nguyÇn sinh sang n°Úc Ph-t, siêng n ng tinh
tĒn, tâm tính thuŞn thĒc, sau khi m)ng chung, theo nguyÇn cça mình °ác sinh
sang n°Úc Ph-t. ã sinh sang n°Úc Ph-t rŒi, thÝi thân ó không bao giÝ mÿt.
Ng°Ýi tu hlc Ýi nay, ã °ác mang thân ng°Ýi, Áu có
ba nghiÇp, l)j ch°ng lÿy môn niÇm Ph-t Á cŞu sinh sang n°Úc Ph-t, thÝi không
thÁ °ác. Nh° muŰn niÇm Ph-t, tĒc ph£i lÿy hj trí làm tr°Úc. Tj sao? Vì có chú
ý v-y. Ví nh° có ng°Ýi làm ài ba tŞng, mà không cÿt tŞng d°Ui tr°Úc, tÿt không
thÁ có °ác! (Khóa H° Lác, b£n dĒch cça HT.Thích Thanh KiÁm, 1997).

ThŞy cça vua TrŞn Thái Tông không ai khác hjn là Trúc
Lâm QuNc s°, tĒc ThiÁn s° jo Viên (theo ThiÁn UyÁn T-p Anh) hay Viên Chéng
(theo tài liÇu truyÁn thĒa chùa Hoa Yên). Nh° ta ã biçt, ThiÁn s° jo Viên có £nh
h°ßng rÿt lŰn çn sñ tu hlc cça TrŞn Thái Tông và có óng góp lŰn trong viÇc kiÁm
íc các bŰ Kinh lác tr°Úc khi kh̄c b£n gx Á ÿn loạt phát hành. jo Viên là Ç
tj cça HiÇn Quang, tĒc TŒ thé hai cça truyÁn thŰng Yên Tj. iÁu này chéng tí

trở lại khi Trùng Nhân Tông thành lập phái Thiền Trúc Lâm thì tại núi Yên Tử, Thiền và Tịnh là song hành thể hiện qua tác phẩm của Thái Tông và nói cho cùng, thì toàn bộ Khóa học là về các khoa nghi lễ sám pháp kinh điển khuyến học ủng hộ thiên nhiên và Tịnh là của vua Lê Thánh Tông. Đây là cơ sở khá thuyết phục để giải thích các nhà viết sử công nhận tìm hiểu truyền thừa Thiền tông Việt Nam. Tuy Trung Tông (S), vẫn chế độ bất qua tông Tịnh Thiền hức, là chủ nguồn của Thiền phái Trúc Lâm, cũng từng có thi kệ nói về Tịnh

Đ:
Tâm núi Di Đà tí mỉ khu
ông Tây Nam Bắc pháp thân chu
Truyện không chế kiến cô luân nguy cút
Sát hời trùng trùng dị mìn thu.
(Đi Đà vẫn thức Pháp thân ta
Nam Bắc ông Tây khắp chói là
Truyện thu ngũ giữa trời cao rùng
êm lòng trùng dòng rặng chi u xa).

(Nguyễn Lang dịch)

Vào thời kỳ khai sáng Thiền phái Trúc Lâm, truyện cũng áp dụng pháp niệm Phật Phật-tâm-pháp trong những buổi lễ chúng vân tập. Sách Thiền học Yên Tử cũng ghi lại cuộc vận dụng của Trúc Lâm về việc truyện trong khi lễ chúng tụng hành pháp niệm Phật Phật-tâm-pháp trên chính điện. Chi tiết này đã được giáo sư Nguyễn Lang nhắc đến trong phần Các khuyến học ủng hộ tông Tịnh trong Phật giáo Việt Nam (Sđ, tr.457). Thấy rằng nó chế độ bất qua tông Tịnh như một chi tiết phải. Trong khi các tác phẩm khoa sử của Việt Nam phần nhiều là Giáo Thiền như triết lý, truyện không muốn nói là thiên nhiên và Giáo. Kinh ủng hộ Tịnh là giáo Việt Nam còn có thể thấy qua bài tháp Cửu Phẩm Liên Hoa do Tam Tổ Huyền Quang dựng tại chùa Ninh Phúc (tức chùa Bút Tháp). Tháp gạch này hiện nay vẫn còn, cột đá xoay quanh một trục chính bằng gỗ. Đây có lẽ là biểu tượng vô giá của Tịnh tông Việt Nam cũng dựa trên học thuyết. Về nghi lễ và nghi thức tụng niệm trong hai thời công phu sớm tối, ngoài các thức chú vẫn của Mật giáo, Kinh A Di Đà, thức chú vắng sinh Tịnh Đ, niệm Phật Phật-tâm, lễ Phật và hồi hướng Cốt lõi là những hành nghi kệ tụng, gảy như không có một bên kinh nào thuộc tông là Thiền hức chế độ vào trong hai thời khóa tụng truyện thời kỳ XVII, khi Thiền sư Chân Nguyên khôi phục lại truyền thống Trúc Lâm Yên Tử thì cũng là lúc mà Tịnh Đ giáo chiếm vị trí chủ yếu trong Phật giáo Việt Nam. Về Chân Nguyên truyện các danh truyện ngoài và trong trong suốt thời kỳ XVIII, XIX, muốn liên hệ về Tịnh Đ tông có thể dễ dàng tìm thấy qua các tác phẩm các Tổ sư các loại hình văn hóa. Số khảo cứu có lẽ phải chú ý đến một công trình công phu mới hoàn chỉnh chế độ. Các tác phẩm văn học hiện trong thời kỳ này như Cung oán ngâm khúc, Kim Vân Kiều truyện v.v... đều mang thiên nhiên tông Tịnh Đ. Quê là không khó để tìm hiểu vì sao Tịnh Đ giáo thịnh hành hết sức rùng rãi tại Việt Nam hiện nay.

II. Giáo nghĩa Tịnh Đ và Bồ

chánh Tịnh Đ

Tịnh Đ vẫn là một khái niệm rất rùng. Pháp sư Thuận cũng từng nói: Giáo lý và Tịnh Đ, không nên tách thành tông học lập. Cũng như lý thuyết Thái Học từng dạy: Lu-t là nền móng chung của Tam thừa, Tịnh Đ là cái che chở chung của Tam thừa (Lu-t thuyết mội về Tịnh Đ và lợi ích của việc hành Thiền; bên dịch của Nguyễn Văn Phát, Trung tâm Nghiên cứu Phật học Việt Nam, Hà Nội, 1991). Nguyên lý Phật giáo xưa nay hay tại gia đều phải hành trì giáo lý. Cũng vậy, Tịnh Đ là một triết lý rùng mà bất kỳ tông phái nào, dù Tiểu thừa hay Đại thừa đều có thể hành Át truyện. Lý thuyết Thuận là nguyên lý có tông rết mội, cũng thừa nhận rằng dù Thiên Thai, Hiện Thế, Duy Thức, Tam Luận cho đến Thiền tông đều có thể hành và hoằng dòng Tịnh Đ.

Việc hoằng dòng Phật pháp tại thế gian phải xem đúng hai mặt lý trí và tình cảm. Tịnh Đ tông có thể dung hòa chế độ hai yêu cầu này. Chỉ Tịnh Đ có hai nghĩa: Số thanh tịnh của chúng sinh và số thanh tịnh của thế giới. Nếu tâm thanh tịnh thì chúng sinh tịnh và tùy đó tâm tịnh tức Phật Đ (Kinh Kim Cang). Nhưng Tịnh Đ thì có rất nhiều cõi. Các Kinh đều đã giới thiệu chi lý y báo và chính báo các cõi Tịnh Đ như cõi trời Đâu Suất, cõi thân của Bồ tát Di Lạc cũng vậy. Rồi Tịnh Đ của cõi Phật A Suất, Tịnh Đ của cõi Phật Đác S, kể cả Tịnh Đ ủng hộ Phật La trong truyền thuyết của Mật giáo. Ngoài ra cũng có thể chia Tịnh Đ thành các cõi như Thế Ý Tịnh Đ Quang Đ, Th-t báo vô chướng ngại Đ, Phạm thánh Ông c Đ và Phụng tiển hữu đ Đ. Có rất nhiều

iÁu cñn bàn vÁ những khái niÇm này. Ðây tôi chÉ muÑn lu-n vÁ TËnh Û Cñc lçc ph°ing Tây cça éc Ph-t A Di à mÙt tín ng°áng hçt séc thËnh hành ß Trung QuÑc và ViÇt Nam

trong c-n và hiÇn ÿi.

Pháp môn TËnh Û cing có rñt nhiÁu cách tu hành. Ðây cing xin giÛi hçn trong pháp Trì danh niÇm Ph-t. Téc pháp môn mà các hành giË niÇm Ph-t, y theo TËnh Û tam bù kinh A Di à, Vô L°ãng Thí và Quán Vô L°ãng Thí hành trì, nguyÇn cçsü vãng sinh vÁ Cñc lçc. ÿây là mÙt pháp môn mà ch° TÕ xiÁn d°ing là thù th_ng nhñt. Ng°Ýi ViÇt Nam luôn có t° t°ßng dung hòa, nên trong các thÝi khóa tăng tçj các chùa ß ViÇt Nam, tôi luôn nh-n thñy sñ kçt hãp cË ThiÁn - TËnh - M-t.

Ch³ng hçn các bài kÇ quán t°ßng là ThiÁn, các bài chú nh° L ng Nghiêm, ÿi Bi, Cát t°Ýng, Vãng sinh là khuynh h°Ûng M-t, phçn kinh chính th°Ýng là kinh Di à hay ph©m Ph Môn. Sau ó luôn có phçn trì danh niÇm Ph-t... ÿây là mÙt chi tiçt hçt séc thú vË: Nçu lËch sí t° t°ßng dân tÙc là Tam óng nguyên (Thích, ÿo, Nho) thì lËch giá Ph-t giáo dân tÙc lçj cing là Tam tông nhñt trí (ThiÁn, TËnh, M-t). Nçu Thích, ÿo, Nho têng theo thÝi kó mà h°ng phçj thì ThiÁn, TËnh, M-t cing tuy theo giai oçn mà thËnh suy khác nhau. Vào thÝi kó du nh-p, Ph-t giáo ViÇt Nam nhuÑm màu s_c quyÁn n ng, M-t giáo trß thành ph°ing tiÇn hóa ÿo hçu hiÇu. Ð thÝi ÿi h°ng thËnh cça Ph-t giáo, sông núi thanh bình, ng°Ýi ng°Ýi hít thß cái không khí sâu ĩng cça ÿ trÝi Á tìm vÁ cÙi ngun tâm théc, ThiÁn tông h°ng thËnh. Còn giai oçn hiÇn nay, chiçn tranh lan tràn thç giÛi, bÇnh dËch hoành hành, môi tr°Ýng nhiÁm Ûc..., ng°Ýi ta thích mç t°ßng vÁ mÙt thç giÛi thanh tËnh, mÙt thç giÛi an lành và TËnh Û Cñc lçc °ãc giÛi thiÇu nh° mÙt cõi lý t°ßng. Ng°Ýi ta tin t°ßng và h°Ûng vÁ, thñc ch³ng có gì là lçj.

T° t°ßng Giáo ThiÁn nhñt trí ã °ãc ThiÁn s° V)nh

Minh Diên Thí ß Trung QuÑc Á x°Ûng qua bài kÇ Té lçu giËn có thÁ nói phù hãp nhñt vÛi Ph-t tí ViÇt Nam hiÇn ÿi. Nh°ng ß Trung QuÑc tẽ x°a, sñ phân chia rçh rời ThiÁn TËnh ã khiçn cho thái Û HiÁn k- giáng tha òi lúc çn méc gay g't. TËnh Û Chân tông và Nh-t Liên tông ß Nh-t BËn cing rçj vào tình trçng này.

Riêng ß ViÇt Nam tẽ x°a, nh° trong phçn tr°Ûc ã chéng minh, cË hai ThiÁn phái Tó Ni a L°u Chi, Vô Ngôn Thông và cË ThiÁn phái Trúc Lâm Yên Tí Áu v-n dãng pháp môn TËnh Û. Tuy kiem tu nh°ng TËnh Û v«n °ãc xem nh° pháp môn chính yçu, phù hãp vÛi c n cçj chúng sinh Ýi mçt pháp. Tùy cçj hóa ÿo là ph°ing châm hành ÿo cça Ph-t giáo trong mli thÝi kó.

Pháp môn TËnh Û áp éng °ãc hai nhu cçsü lý trí và tình cËm, dung hÛi °ãc cË lý và sñ . iÁu áng tiçc là mÙt sñ ng°Ýi, khi °ãc hñi vÁ TËnh Û,

do Ñi phó vÛi tri théc khoa hçc nên ã khá duy lý khi giËi thích vÁ TËnh Û Cñc lçc. VÁ mÙt thç giÛi Cñc lçc nh° trong kinh A Di à j trình bày, hí cho rñng ó chÉ là ph°ing tiÇn d«n d't. Hí cho rñng Nhñt thiçt duy tâm, Tùy kó tâm tËnh...

VÁ lý thì hí có thÁ ùng, nh°ng nçu bị sñ mà chÉ theo lý, ó hoàn toàn không phËi là bn ý cça TËnh Û. MÙt sñ ng°Ýi khi nghiên cçu vÁ lËch sí hình thành kinh iÁn ÿi thëa lçj rçj vào mÙt c n bÇnh trçm kha khi cho rñng kinh A Di à không phËi do Ph-t thuyçt nên chÉ xem nh°... ph°ing tiÇn cça ÿi thëa, mÙt chỉ ph°ing tiÇn çy ý tçm bã ché không phËi ph°ing tiÇn tích cñc cça ÿi thëa. Nh° v-y, hí chÉ mÙi biçt °ãc lËch sí hình thành, xuñt hiÇn cça kinh mà không n_m °ãc lËch sí t° t°ßng cing nh° giá trË thñc tçj cça Ph-t giáo. Sñ bình ãng cça các chúng Bồ tát, Thanh v n xuñt hiÇn trong Pháp Hoa, sñ xuñt hiÇn cça Duy Ma C-t Á dung hòa và th ng hoa sé mÇnh cça c° s) trong B Tát oàn, vË trí Th_ng Man phu nhân trong quá trình xóa bỏ thái Û phân biÇt nam nữ cing nh° sñ trang nghiêm TËnh Û thù th_ng cça Hoa Nghiêm, Di à, D°ãc S° v.v... là mÙt tiçn trình tñt yçu và -c s_c cça ÿi thëa. Chúng ch³ng những không xa lia thñc tçj mà còn là phát biÁu mÙt cách chân thñc bËn hoài cça éc Ph-t vÑn ch°a thÁ nói hçt °ãc trong bÑn m°çj chín n m ng'n ngçj cça Ýi Ngài trong mÙt bÑi cËnh xã hÛi khác và không Á lçj mÙt chỉ viçt. Do ó, nçu phç nh-n TËnh Û Di à là vô tình phç nh-n cË bËn hoài cça éc Ph-t.

TËnh Û Cñc lçc là mÙt thç giÛi hiÇn thñc. Thç giÛi ó n±m trong nguyÇn lñc cça Ph-t A Di à ché không phËi ß mÙt nçj nào ó Á cho những thiÁn kiçn cça khoa hçc thñc nghiÇm dùng máy bay phËn lñc tìm çn Á cân ong o çm. Chëng nào cuÛc Ýi này còn kh au, sinh tí, chëng nào ng°Ýi ta còn thñy sñ kh au này là th-t thì chëng ÿy thç giÛi Cñc lçc v«n còn có th-t. Bao giÝ ng°Ýi ta không còn bË tham sân si mçn ràng buÛc, thç giÛi này là thanh tËnh và an lçc, thì chëng ÿy Cñc lçc không cçn nĩa.

Kinh A Di à °ãc hình thành ß mñ Û. CËnh giÛi Cñc lçc

giúi thiÇu trong kinh là giúi thiÇu cho phù hãp vúi huyán híc ưn ù và nhu cõu cça con ng°Yi thÝi ỵy. Trong nh-n théc cça các b-c Thánh ưn ù ngày x°a, sông núi là v-t cách trß, sñ g-p ghÁnh là mýt cân Ñi, bài b-m là nhiÁm ô và sñ nghèo khỔ là... kém ph°Úc báo. Do ó, c£nh giúi trong Kinh A Di à b±ng ph³ng, Áu -n, thanh t£nh, giàu có và điÁm IÇ.

Cây cÑi, iÇn °Ýng, lşu các, thýt b£o trang nghiêm...

Áu là ph£n ánh trong trung thñc °Úc mị cça tâm théc ưn ù. Thç thì tịi sao ngày nay khi gi£ng vÁ Cñc lịc cho ph-t tí ViÇt Nam, ta lịi không nói T£nh ù không có c£nh... k't xe, T£nh ù không có bÇnh AIDS, chiçn tranh; môi tr°Ýng tuyÇt 1p, cñc kó sịch s½, thanh t£nh. Tịi sao không gi£ng r±ng T£nh ù không có c£nh con cái tñ cha m¹, trò ánh thşy, bìn bè lèa líc nhau. Tịi sao lịi không thÁ nói r±ng ß cõi ỵy Vi phong xuy ùng trên nhñng ngñn thông, ngñn d°ing liÁu, phát ra âm thanh vi vu, làm lay ùng nhñng chiçc phong linh d°Ui mái thÁm cça nhñng chùa, viÇn n±m thþp thoáng d°Ui r-ng tre già. Nhñng dòng suÑi quanh n m mát r°ái ch£y qua nhñng s°Yn Òi cỉ xanh mịn mßn, iÁm xuyçt b±ng nhñng luÑng hoa cỉ may ngan ngát ven bÝ... RÓi nhñng con °Ýng cát sịch m£n màng, nhñng lñi sñi thân th°ing d«n vào cÕng chính iÇn. SÙm chiÁu, chúng sinh ß cõi ỵy b-n áo tràng ch£nh tá, hái nhñng bông hoa tñi th'm nhýt dâng lên cúng d°Ýng éc Ph-t, sau ó vÁ niÇm Ph-t, niÇm Pháp, niÇm T ng...

ó là nói vÁ sñ t£nh hóa cça nhân giúi, còn chúng sinh giúi cing v-y: Ýi sñng kinh tç dÓi dào, xã húi nhân quşn thuşn thiÇn, không có sñ phân biÇt chçng tÚc, giàu nghèo, mịnh yçu, không có sñ oán ghét thù £ch. Ñi vúi thân tâm thì bình ³ng, tñ do. Týt c£ nhñng khái niÇm tñ do, bình ³ng cça thç giúi này Áu xuýt phát tẽ sñ chþp ngã và ngã sß. Còn Ph-t pháp thì dĩa trên nÁn t£ng vô ngã và vô ngã sß Á thi thiçt T£nh ù. iÁu ó hoàn toàn phù hãp vúi °Úc mị chung cça nhân lojì.

Thñc ra, thç giúi Cñc lịc có thÁ thù th`ng, viên mãn gþp triÇu lşn nhñng iÁu °ác điÁn ịt trong kinh A Di à, tùy theo chính báo cça mxi ng°Yi mà y báo khác nhau. Nhñng iÁu tôi nói trên kia có v» nh° ùa, thñc ra có thÁ ó là y báo kém cỉ cça b£n thân tôi. Chúng ta có thÁ điÁn ịt T£nh ù thù th`ng bao nhiêu cing °ác, miÁn c£nh giúi ỵy không xa rÝi tşm hiÁu biçt cça con ng°Yi.

Còn mÙt iÁu nĩa cing rýt quan trính: P ViÇt Nam, mÙt sñ ng°Yi tri théc thì rịi vào duy lý. Sñ còn lịi khi tin vÁ T£nh ù, hşu hçt Áu xem T£nh ù nh° mÙt cõi v)nh h±ng, khi ã vãng sinh vÁ ó coi nh° Ýi Ýi h°ßng phúc an nhàn. T° t°ßng này vô tình biçn T£nh ù thành mÙt thê thiên quñc cça Thşn giáo, giÑng nh° thiên àng cça Thiên Chúa giáo, nçu tin t°ßng và x°ng danh hiÇu Ngài thì s½ °ác Ngài r°Úc vÁ Cñc lịc. Hí không biçt r±ng Cñc lịc ch£ là cõi tịm, vãng sinh vÁ s½ °ác nhñng th`ng duyên nh° Ch° th°ãng thiÇn nhân câu húi nhýt xé, trñc tiçp °ác nghe Ph-t A Di à thuyçt pháp, v.v... Tñ tánh A Di à và éc Ph-t A Di à không ph£i mÙt, không ph£i khác. Chþp tánh bí t°Úng, chþp t°Úng bí tánh Áu sai lşm c£.

Ng°Yi tu T£nh ù úng ưn là ng°Yi dung húi c£ tánh t°Úng.

Ba yçu tñ quan trính cça ng°Yi tu T£nh ù là Tín, nguyÇn, hịnh. Tín là tin c£ lý l«n sñ. NguyÇn là nguyÇn tẽ nịi tâm và hịnh là hành c£ chính l«n trã. Không thÁ không có ph°Úc báo mà có thÁ vãng sinh (Být kh£ d) thiÁu thiÇn c n ph°Úc éc, nhân duyên ưc sinh b£ quñc). Vì thç, ng°Yi tu niÇm Ph-t cşn ph£i giĩ giúi nghiêm minh, bñ thí cúng d°Ýng, mß rÙng tẽ tâm và an nh«n být ùng.

Ph°ing tiÇn thiÇn x£o cing là mÙt yçu tñ quan trính giúp hành gi£ niÇm Ph-t dĩa nhiçp tâm. Khoa híc kù thu-t ngày nay phát triÁn, chúng ta có thÁ v-n dĩng chúng cho nhñng ph°ing tiÇn tịo th`ng duyên niÇm Ph-t. Ch³ng hịn nh° ß ài Loan ã chç h³n mÙt lojì radio ch£ chuyên niÇm Ph-t vúi âm iÇu trşm bÕng theo tiçng nhịc. Tiçng chim, tiçng gió, tiçng suÑi cing có thÁ thâu thành b ng nhịc nh¹ nhàng, khác vúi nhñng âm thanh x-p xinh hay g`t gĩng cça Ýi th°Ýng giúp ng°Yi ta dĩ l`ng lòng lịi. Các thiçt b£ iÇn tí, ánh sáng òn v.v... cing là nhñng ph°ing tiÇn thiÇn x£o trã giúp hành gi£ nhiçp tâm niÇm Ph-t. Chúng ta có thÁ gãi ý cho các nhà s£n xuýt chç tịo hàng lojì các thiçt b£ ỵy, ó cing là mÙt thê v n hóa cça T£nh ù, vô cùng cşn thiçt.

Tóm lịi, Ñi vúi ph-t tí tu T£nh ù tịi ViÇt Nam hiÇn nay, ngoài chính hịnh niÇm Ph-t v«n có thÁ kiêm tu ThiÁn quán và trì chú nh° nhñng ph°ing pháp trã giúp cho viÇc niÇm Ph-t °ác kiên £nh. Không nên quá câu chþp, nh°ng v«n dành nhñng thÝi gian nhýt £nh cho viÇc x°ng danh niÇm Ph-t. Sám hñi, lÁ Ph-t cing là nhñng trã duyên rýt cşn thiçt. Ngoài ra cşn ph£i tu bñ thí cúng d°Ýng, tñ lã lã tha, thñc hiÇn trín v1n Té ho±ng thÇ nguyÇn cça ịi thẽa. Tôi °ác xuýt gia và tu híc tịi trú xé H°ing Nghiênn có

thÃ nói là mÙt trú xé TËnh Ù thušn nh»t nh»t ß ViÇt Nam hiÇn ÿi. Nji ó ã têng có ba vË Hòa th°ång ThiÁn Tâm, Bíu HuÇ và Bíu Lai Á x°Úng kçt xã niÇm Ph-t. ThŞy bÕn s° cça tôi cing là ng°Ýi tích cũc xiÁn đ°ing TËnh Ù. Trong không khí sÙm hòm nghe chuông mõ ngân vang đ«n nhËp câu A Di à Ph-t, đ°Ýng nh° có mÙt nhân duyên nào mà niÁm tin cça tôi không cŞn phËi trËi qua óc t° biÇn viÁn vông. NiÁm tin ó có thÃ xu»t phát tẽ sãi chuxi hjt cça thŞy, b°Úc chân cça thŞy hay trong chính âm thanh câu niÇm Ph-t cça thŞy. Tôi ôm choàng lÿy nó, không cŞn lý giËi. RÓi mxi n m, ngày gi× TÕ HuÇ ViÁn, ngày vía Ph-t A Di à hai ngày IÁ IÙn nh»t trong trú xé T ng Ni vân t-p niÇm danh hiÇu Ph-t vang c£ núi rêng, Γng t-n áy sông.

Câu A Di à quyÇn trong gió, tho£ng trong ngín cũ cành cây, ¥m trong têng hjt thß. Những tháng ngày ¥y th-t hjnh phúc, th-t thanh bình. Tôi ã ánh m»t nó Á i vào phÑ thË. Bãy giÝ, r»t nhiÁu ÿo tràng tu TËnh Ù, nh° chùa Ho±ng Pháp (Hóc Môn) tÕ chéc Ph-t th»t, ng°Ýi ông £o hàng ngàn. Ng°Ýi ta h°Úng vÁ TËnh Ù quá nhiÁu khiçn lòng tôi c£m th»y nao nao, muÑn ghi lji vài suy ngh) Á xác tín niÁm tin và gãi mß vài ý kiçn, gíi là mÙt chút nhÙ ân ThŞy TÕ, đ«u nh-n Ënh vÙi vàng có thÃ làm lÇch lçc, i sai.

(1) Xem các ch°ing VIII, IX và X cça sách ã đ«n.

(2) (R»t tiçc sĩ kh£o cçu cça sí gia Lê Mjnh Thát chË mÙi çn Ýi Lý, ch°a xu»t b£n t-p 3 nói vÁ các thÝi kó sau. Ngay trong thÝi kó này ông cing không ã tâm çn TËnh Ù giáo).Á